

ПОЛТАВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Психологія спілкування. Колектив. Емоційний клімат у колективі. Проблема міжособистісної сумісності в колективі.

д.мед.н., професор Васильєва Ганна Юріївна
Кафедра психіатрії, наркології та медичної
психології

- Колектив- це соціальна група, об'єднання людей, які поєднані спільною діяльністю, цілями та інтересами, взаємною відповідальністю, певними взаєминами. Тут відбувається постійне спілкування і взаємодія членів одне з одним. Кожен відчуває свою належність до даної групи.

Класифікація колективів

За формою відносин:

- ▶ Державні;
- ▶ Змішані;
- ▶ Приватні

Класифікація колективів

За характером діяльності:

- ▶ Виробничі
- ▶ Торгові
- ▶ Наукові
- ▶ Навчальні
- ▶ Військові

Класифікація колективів

За формами зв'язку:

- ▶ Контактні
- ▶ Неконтактні

За значущістю:

- ▶ Первинні (коло найближчого оточення)
- ▶ вторинні

Класифікація колективів

За часом дії:

- ▶ Постійні
- ▶ Тимчасові

За ступенем контролю:

- ▶ Жорсткий контроль
- ▶ Гнучка організація

Одним із показників успішної діяльності керівника організації (фірми, колективу) є рівень сформованості соціально-психологічного клімату. Соціально-психологічний клімат будь якої установи породжується міжособистісною взаємодією, що опосередковує не тільки міжособистісні впливи, а й вплив навколишнього фізичного середовища- речей, предметів, явищ природи тощо. Настрій однієї людини впливає на настрій іншої, позначається на різноманітних актах поведінки, діяльності, життя людини.

Р.Х.Шакуров пропонує розглядати соціально психологічний клімат з урахуванням трьох аспектів: психологічного, соціального і соціально- психологічного.

Психологічний аспект розкривається в емоційних, вольових й інтелектуальних станах і властивостях групи (так, можна говорити про атмосферу оптимізму, страху, цілеспрямованості або вольової розслабленості, творчого пошуку й інтелектуальної активності людини тощо.

Соціальний аспект виявляється
в інтелекті, емоціях, волі
фіксувати їх соціальний зміст.
Соціально- психологічний
аспект виявляється в єдності,
згоді, задоволенні, дружбі,
згуртованості.

Соціально- психологічний клімат - якісний бік стосунків, що виявляється у вигляді сукупності психологічних умов, які сприяють або перешкоджають продуктивній соціальній діяльності і всебічному розвитку особистості в групі. Такий клімат може бути сприятливим, несприятливим, нейтральним, позитивно чи негативно впливати на самопочуття людини.

Найважливіші ознаки сприятливого соціально-психологічного клімату групи (колективу):

Суб'єктивні ознаки:

- ▶ довіра взаємна вимогливість членів групи один до одного;
- ▶ доброзичливість і ділові претензії;
- ▶ вільне висловлення думок щодо справ колективу чи поведінки окремих осіб;
- ▶ відсутність тиску з боку керівництва на підлеглих і визначення за ними права приймати рішення, значущі для колективу;
- ▶ достатня поінформованість членів колективу про завдання і стан справ у колективі;
- ▶ високий ступінь взаємодопомоги;
- ▶ усвідомлення відповідальності за стан справ у групі кожним із її членів.

Об'єктивні ознаки :

- ▶ високі показники результатів діяльності;
- ▶ низька плинність кадрів;
- ▶ високий рівень трудової дисципліни;
- ▶ Відсутність напруження й конфліктності в колективі тощо.

Кожен колектив має своє неповторне обличчя, стиль, інтереси, однак перелічені ознаки характерні майже для кожного колективу.

Загальні фактори формування соціально-психологічного клімату:

- ▶ характер виробничих відносин суспільства, складовою частиною якого є група;
- ▶ організація й умови трудової діяльності;
- ▶ специфіка й особливості роботи органів управління та самоврядування;
- ▶ стиль і характерологічні форми керівництва;
- ▶ соціально- психологічні, гендерні й демографічні особливості групи;
- ▶ Чисельність групи тощо.

Серед факторів формування соціально-психологічного клімату вирізняють фактори макросередовища і фактори мікросередовища.

Говорячи про фактори макросередовища, які впливають на психологічний клімат зовні, необхідно враховувати, що жодна група не може існувати а тим більше розвиватися ізольовано від навколишнього світу. До факторів макросередовища належать:

- ▶ соціально- психологічні тенденції науково-технічного прогресу;
- ▶ особливості суспільно- економічної формації на конкретному етапі розвитку суспільства;
- ▶ особливості діяльності органів управління, вищих за рівнем;
- ▶ соціально- психологічні особливості територіального району, в якому функціонує організація тощо.

Значно більше впливають на соціально-психологічний клімат колективу фактори макросередовища. Основні з них такі:

- ▶ особливості матеріально- економічних, технологічних й організаційно- управлінських умов праці в колективі і ступінь задоволення людей цими умовами;
- ▶ особливості формальної структури в колективі та її співвідношення з неформальною;
- ▶ стиль керівництва колективу;
- ▶ рівень психологічної культури керівника і співробітників тощо.

Аби керівник сприяв згуртованості колективу, він має володіти такими особистісними характеристиками, як визначеність, усвідомленість, цілеспрямованість, вибірковість, тактовність, дієвість, вимогливість, критичність, відповідальність.

Отже, основними факторами, які впливають на стан соціально- психологічного клімату в колективі, є зміст праці і ступінь задоволення людей роботою; умови праці й побуту, задоволеність ними; ступінь задоволення характером міжособистісних стосунків співробітників; стиль керівництва, особистість керівництва, а також те, чи задоволений він працівниками.